

శ్రీ: ఆస్తు.

క పి ల తీ ర్థ మా హా త్యై ము

వ చ న కా వ్య ము.

119. శ్రీ: ఆస్తు.

ఇది,

శ్రీద్భాగవత భవిష్యత్తరవరాహాది పురాణంబులనుండి

చిత్పరవాసియగు

పరమాత్మని రామస్వామయ్యచే

సంగ్రహించి వ్రాయబడి

శ్రీనికేతన ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితంబై ప్రకటింపబడినది.

వచనకావ్యము

౪-18

నెన్ను పురి

దేవతాప్రార్థన.

గ్రంథకర్త విరచితపద్యములు.

(1) కం. శ్రీవిష్ణే శుగజానను,
దేవేంద్రప్రముఖనిఖిలదేవస్తుత్యై,
దేవగణాధిపు నెప్పడు,
భావమునంబ్రస్తుతింతుభక్తిదలిర్పన్.

(2) సీ. పార్వతీహృదయే శుభరమే శుభైః గైలాస
పర్వతేశుమహేశుభవవినాశు,
నస్తునిస్తుతిపాత్రునదమలచారిశ్రోత్రం,
బరహమావనగాత్రుభక్తమిత్రం,
హాలాహాలాహారునఖిలలోకవిహారు,
సురుచిగాకారుః క్రిశూలధారు,
సద్భక్తసోమమసంస్వత్తకావణం,
బాలేందుభూషణుఫాలనయను,

తే. గీ. భూతనాయకునక్షయభవనసాక్షి,
లోకరక్షణునిజభక్తలలోకదాత,
నీలలోహితశుభకుంఠినిర్మలాత్మ,
దేవదేవునిశంకరదీప్యదలంకర.

(3) కం. శంకరిమదదానవనా
శంకర, నిజభక్తమతివశంకరైభవనా
శంకరి, శంకరుసతిపద
శంకేశుమామలకుభక్తబ్రహ్మయోగానమన్.

(4) చం॥ హరిబహుమూర్తీనమ్యతననంతునసారకృపాగ్నిక్షీరసా
గరతనమూహ్లాదీశు, శుభదాత్రు, జగత్రయభక్త, బాసన

శ్రీమద్రామాయణం
అధ్యాయములు
అంకములు
పద్యములు
18

శ్రీమద్రామాయణం
అధ్యాయములు
అంకములు
పద్యములు
18

హారణజగన్విహారు, గమలాక్షు, విరాజితలక్షణాంగు, సుం
దరవరమూర్తి, శ్రీధరు, నితాంతముఢ్యానమైనర్తుశేముషిన్.

(5) ఆ. పంచశరునితల్లిపద్మాసనునితల్లి,
గంగతల్లిభక్తకల్పవల్లి,
తల్లితల్లిజగముతల్లివిష్ణుప్రియ,
కవిజనములనెపుడుగారుగారుగారు.

(6) చం. సరసిజనాభ పుత్రునికి, సర్వజగంబులసృష్టికర్తకున్,
బరమదయాంబు కాశికి, సుపర్వయుషీశ్వరనే వితాంఘ్రికిన్,
వరములవేడువారికినహరిగనిచ్చెడుతమ్మిచూలికిన్,
శిరమునహస్తయుగ్ధహానుఁ జేరిచిమొక్కెద భక్తిమీరగన్.

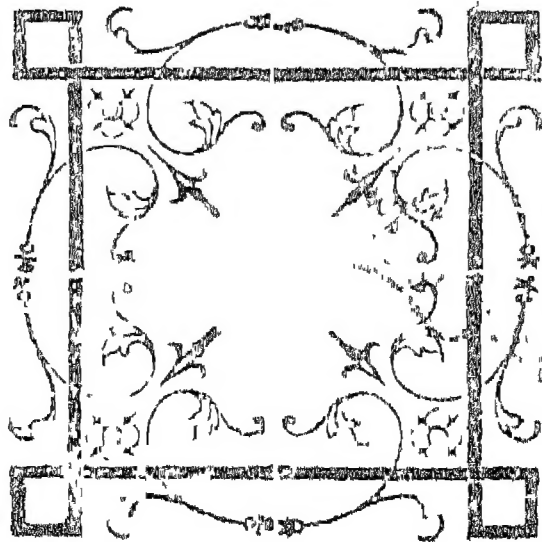
(7) కం. వాణిని, ఖగవాహనసుతు
రాణిని, నిజభక్తినివహరక్షణి, వరక
ల్యాణిని, వీణాపుస్తక
పాణిని, నిత్యంబునేను భజియింతుమదిన్.

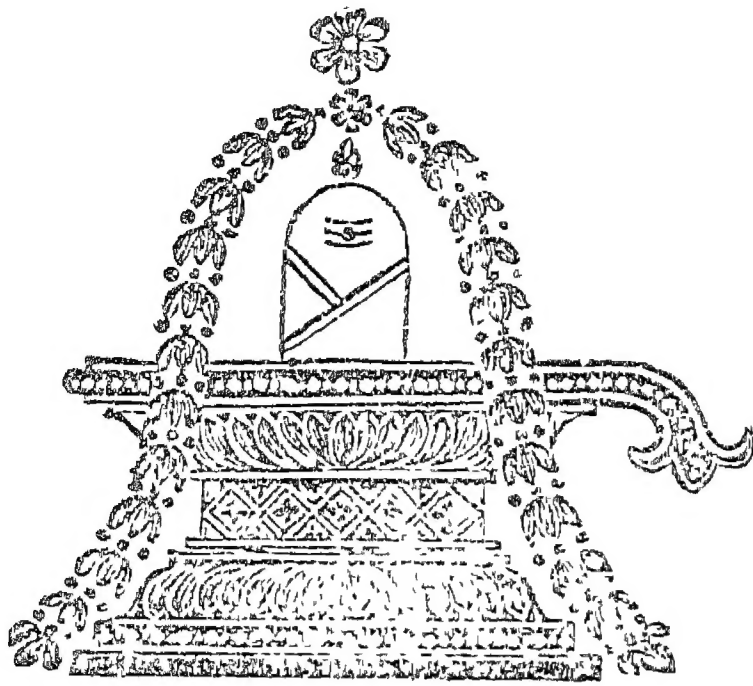
(8) నీ. శ్రీకరంబై యొప్పుశేషశైలంబున,
నెలకొనిజగములనేలుచుండు,
హరినీలనిభగాత్రువరభక్తజనమిత్రు,
మరకతమణిధారుదురితదూరు,
లలితపీతాంబరాలంకృతుఁ, గాంచన
మణిమయహారుఁ, గృపాసముద్రు,
చారుసాలగ్రామహారవిరాజితు,
రాజితశంఖచక్రాభిరాము,

గీ, సుందరాకారు, సురలోకస్తుత్యుఁ, బరమ
పురుషు, ఘనసారచూర్ణోర్ధ్వపుండ్రధారి,
వివిధవరరత్న భూషణు, వేంకటేశు,
భక్తియుతముగభజియింతుభావమందు.

9) ఉ॥ శ్రీయుతమూర్తిభానుకులశేఖరురామనృపాలుకార్యధౌ
రేయుని, భక్తపాలనధురీణుని, దీనజనార్థిరక్షణౌ
పాయుని, భవ్యకాయునిఁ, గృపాకరశీలుని, నిత్యసౌఖ్యసం
ధాయిని, నాంజనేయుని, జితారినిఁ, బావనిఁ, గొల్తునెమ్మదిన్.

10) చ॥ ధరవరవేంకటాచలము దాపుననుద్భవమొందివేడుకన్,
గరమనురక్తిశిష్టులనుఁగాచుచు దుష్టులనిగ్రహించుచున్,
గరుణదలిర్పభక్తజనకష్టముఁబాపుచువారిముక్తికిన్,
నిరవయియుండునట్టి కపిలేశ్వరుపాదములాశ్రయింపదన్.

శ్రీ క పి లే శ్వ ర స్వా మి నే న మః.

(11) మత్త॥ కంటినిన్ను నఘాద్ధి దాటఁగఁగంటినీకృపచేత, నీ
వంటిదై పము వేరు లేదనుకొంటి నూనసమందు, నీ
కంటెనన్యఁడు వేల్పు లేదనిగట్టిగాని నునమ్మినన్,
నంటు నేదురితంబు లెవ్వరికైన శ్రీకపిలేశ్వరా.

న వ ర త్న ము లు.

(12) కం॥ గరిజేశనీస్వరూపము,
సరసిజసంభవునికై నఁజక్రికినై నన్,
సరనుగశక్యముగాదట,
తరమగు నేపామరులకుఁ దగని న్నె టుగన్.

౧॥

(13) కం॥ నీవలనసంభవించును,
నీవలన నెవ్వఁడైనొందు నెల్లజగంబుల్,
నీవలనలయమునొందును,
నీవే తారణుఁడు భూతనిఖిలంబునకున్.

౨॥

(14) కం॥ కలఁడందురుకొందఱునిను,

నిలఁగొందఱులేదటంచు నెఱుగరునిన్నున్,

గలఁడనిలేదనికొందఱు,

గలవరపడుచుందు రెపుడుకైలాసపత్నీ.

(15) కం॥ ఉరిఁజెపురు గెపుడునడుసున,

బొరలియుఁబంకంబు మేనఁబొందనిమాటకైన్,

దురితపునఁసారాభిన్,

బొరలియునీభక్తుఁడెపుడుఁబొందడఘంబున్.

(16) కం॥ కర్తమునఁజిక్కికొందఱు,

నిర్తలపరసౌఖ్యమొసగునిన్నెఱుగకనే

దుర్తతిచేఁజెడిపోదురు,

కర్తవశముమీరిపోవఁగలరెగిరిశౌ.

(17) కం॥ సకలజరాచరనివహము,

ననుసరనంబైననిన్ను నజానికొప్పనన్,

సుకరంబుకొనియాడఁగ,

సకలజగద్రక్షణపుణశర్వజ్ఞశౌ.

(18) కం॥ శిశులరక్షించుటమను,

దుష్టులరక్షించుటమనీప్రబోధమొక్కదామని

క్షమలకన్యలోపరు,

క్షమార్పితనీలకంఠచంద్రార్థభామ.

(19) కం॥ నీవేపరబ్రహ్మంబవు,

నీవేబ్రహ్మయునుహరియునీవేతలపణ,

నీవేసర్వస్రపంచము,

నీవాక్కడగుగాదు నీవెనిఖిలంబభవా.

౮॥

(20) కం. ఏపాపచియంబైనను,

నీపాపార్చనలచేతనిర్మూలంబౌ,

నేపునఁగ్రమ్మెడుచీకటి,

దీపముచేరూపుమాయు తెఱఁగునరుద్రా.

౯॥

(21) ఉ॥ ఒక్కఁడెసూర్యుఁడుండియునునొక్కొకనీటిఘటంబులోసలక

నొక్కొకఁడైవెలుంగుక్రియ, నొక్కఁడవయ్యునునీవులోకమం

వెక్కడఁజూచిన నెల్లుఁగుదెప్పుడు పెక్కుస్వరూపథాఁమై,

చిక్కుచుభక్తవర్యులకుఁ జిక్కకనన్యులకదిజేశ్వరా.

(22) కం॥ శ్రీకరశంభుసదాశివ,

ప్రాకటగౌరికళత్రభవరోగహరా,

నీకృపనొందెడువారికిఁ,

జేకూరకయున్నెముక్తిశ్రీకపితేశా.

(23) దండకము॥ శ్రీమిన్నహాదేవ చేవొత్తమాదేవ తాసార్వభౌమాను

రేంద్రాదిదేవార్చితా - యోగిసంసేవితా, సర్వభక్తాఘవస్థి

లవిత్రాపవిత్రా నుచారిత్రసోమాబ్జమిత్రాగ్ని నేత్రా - త్రినే

త్రా, విపద్ధుఃఖదుర్బుత్పదారిద్ర్యసంశాపసంహారసద్భక్తముం

దారసర్వేశ్వరా - శ్రీకరా, చారుశీతాద్రిసంజాతవైశ్రిలోక్య

మాతాసమేతావిధాతార్చితా - శాశ్వతా, నిన్ను సద్భక్తి
 సేవించువారందఱుఁ బౌపముల్ వాసి యీలోకమందెల్ల సౌ
 ఖ్యంబులంబొంది మోక్షంబుఁజేకొందురీశా-గిరీశామహేశా,
 హాసాంబమూర్తి- స్వభక్తానువర్తి- త్రిలోకైకకీర్తి-సదా
 నందమూర్తి-శివాశంకరాకాపిలేశా-నమస్తేనమస్తేనమః ॥

(24) చ॥ జయజయభక్తమానసవశంకరనిత్యశుభప్రదాయకా,
 జయజయనీలకంఠపురసంహరసంతతదీనరక్షకా,
 జయజయపార్వతీశసురచారణవందితలోకపూజితా,
 జయజయలోకపాలననిశాచగభంజనభక్తరంజనా.

(25) క॥ మంగళముత్రిపురసంహర,
 మంగళముక్తశూలహస్తమనసిజశమనా,
 మంగళముత్రిలోచన, హర,
 మంగళముత్రిలోకరక్షమహితశ్రేయా.

26) గీ. గద్యపద్యాత్మికంబగుగ్రంథచయము,
 దుర్లభముగాకకొల్లగాదొరుకుచుండు,
 నప్పటపు గద్యకావ్యంబులరుదుగాన,
 రచనఁజేసెదదీనినిపచనసరణి.

27) క॥ శ్రీపతిపాదోదకమై,
 కాపిలతీర్థంబువెలయుఁ గావుననందుఁ,
 నోపికమునిఁ గెడువారికిఁ,
 బౌపములన్నియుఁదొలంగి పాపనమమగుఁ.

(28) కం॥ ఒప్పుగవురాణకథలన్,

జొప్పించెదఁగొన్నినిందు సులభపదములన్,

చప్పకనిహపరసాధక,

మిప్పావనచరిత, తప్పులేరకుడిందున్.

(29) ఆ॥ దోషమున్ననలిగిదూషణసేయక,

సారమునకుమిగులసంతసించి,

శ్రద్ధతోడదీనిఁజదివెదళనియెల్ల

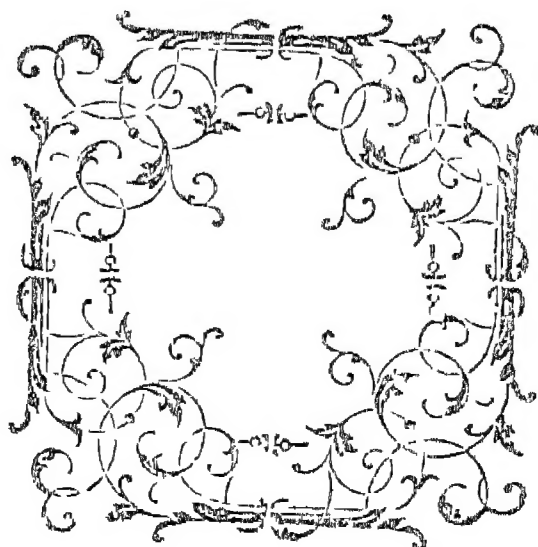
పండితోత్తములనుఁబ్రస్తుతింతు,

(30) కం॥ ఇక్కపిలతీర్థచరితముఁ,

జక్కగనద్భక్తితోడఁ జదివినవినినన్,

గ్రక్కునఁబాపముదొలఁగును,

నిక్కముగానుఖములమరునిహపరములలోన్.

ఓః అను.

క పి ల తీ ర్థ మా హా త్మ్య ము.

(దేవలోకగంగోత్పత్తి వివరణము.)

శ్రీమదఖిలభువన భూషణంబగు భరతఖండంబునం దూర్పు
సముద్రతీరంబున మహాబలిపురంబను నొకపట్టణంబుండె. అనేక
వివిధ దానంబులచేఁ బ్రఖ్యాతిఁగాంచి మిగుల పరాక్రమశాలియైన బలి
చక్రవర్తియను నొక రాక్షసరాజాపురంబును బాలించుచుండెను.
అతండుతనబలపరాక్రమంబులచేఁ భూలోకంబునంగల నెల్లరాజులంజయిం
చివారిదేశంబుల నాక్రమించుకొని దేవలోకాధిపత్యంఁ గల వడయంగోరి
సురేంద్రునిసాధింప సమకట్టి దండగమనంబుసేసి, దేవేంద్రుని రాజ
ధానియగు నమరావతీనగరంబుఁజే రంజనికోటచుట్టునుం బట్టుగలుగ
బలంబుల జవంబునవిడియించి, పొంచి, మాగ్గంబులెల్ల నణికట్టుకొని
ప్రళయకాలానలుని భంగిభాసిల్లుచున్న, నయ్యసురేంద్రుంగని సురేం
ద్రుండు భీతిల్లి యసురేంద్రుంగెల్వ నశక్యంబని మనంబుననంచి సకల
దేవతాగణంబులతోడఁ చాను దేవలోకంబువిడిచిపోవ, బలిచక్రవర్తి
జగత్రయంబునుం దనవశంబుఁజేసుకొని విశ్వవిజయుండై నీర్మకాలంబు
రాజ్యంబు సేయుచుండె. అప్పుడు రక్కసకులగురుండగు శుక్రాచా
ర్యుండాతనిచేత ననేకయాగంబులఁ జేయించుచుండ, నాయజ్ఞంబుల
రాక్షసులు హవిర్భాగంబులం గొనుచువచ్చిరి. ఇట్లు సురలోకంబను
కుల పాలగుటయు, యాగహవిర్భాగంబులెల్ల రాక్షసులకుఁజేరుటయు
దేవగణంబులెల్ల నెలవులంబొసి ద్రిష్టురుచుండుటయు, దేవమాతయగు
నదితి యెఱింగి తనభర్తయగు కశ్యప ప్రజాపతితోడ మొరయిడ,
గాతండు దనమనోవల్లభిపలుకు లొకర్చించి, తనమాత్రంబు చింతించి
తనజ్ఞానదృష్టిచే భావికాలకార్యంబొలోచించి యిట్లనియె.

ప్రాణేశ్వరీ ; నీవు చింతింపవలదు. రాక్షసాధిపతియగు బలి నింతబలంబుగలుగుటయు, సురలోకంబతని కధీనంబగుటయు, సత్రు డేకచక్రాధిపతియై త్రైలోక్య రాజ్యసామ్రాజ్యంబు వడయుటయు, నీదియంతయు విష్ణుమాయచక్ర వేత్తోక్కటిగాదు. కాన నీవు సగ్వా త్తకుండును, జగదీశుండును, నగు నారాయణసేవ జేసితివేని దానం గృతార్థురాలవగుదువని పలికెనం బతికి సతియిట్లనియె.

స్వామీ ! పరమేశ్వరుండగు నాహరినిం ధ్యానించుటెట్లు, మంత్రంబెయ్యది, ఆచారంబులెయ్యవి, యనియడిగిన నాగృహిణికి గృహస్థుండు పయోభక్షణంబను వ్రతంబుపదేశించి, తత్కాలంబును, దత్తంత్రంబును, దద్విధానంబును, దదుపవాస దానభోజనప్రకారంబు లును, నెఱింగించిన, నదితయు పండ్లెండు దివసంబులు హరిసమర్పణంబు గానా వ్రతంబుసేయ, నావ్రతాంతంబున శ్రీమన్నారాయణుండామెక్కు బ్రత్యక్షంబై నంగనుంగొని. కృతాంజలియై యనేకవిధంబుల నప్పర మేశ్వరునుతించి, యసురలచే సురలకులగలిగిన యిడుములనుమీస, నాకర్ణించి దరహాసితవదనుండు హరి యదితికిట్లనియె.

అదితీ ! నేను నీసేమంబునకును భక్తికీనిమెచ్చి నీకుఁ బ్రత్యక్షం బైతిని. నీకోరికందీర్ప నామనంబున కెంతేనియు సంతసంబగుచున్న యది. దైత్యులను వినయోపాయంబులచే జయింప నలవియేకాని బలంబుచేజయింప శక్యంబుగాదు. కాన దేవతలెల్ల హర్షింప, నేను నీకుఁ బుత్రుండనైపుట్టి, దానపుల రూపుమాపి, సురలోకంబునకు మరల సురేంద్రుని నధిపతిగావింతునని పురుషోత్తముండానతిచ్చితిరో హి తుండయ్యె. అంతనయ్యదితయుఁ గృతకృత్యమై సంతోషంబునఁ దనభ ర్తయుగు కశ్యపునాశ్రయించి సేవించుచుండఁ, గొంతకాలంబునకు ప్రభంబుదాల్చె. ఆచూకాలికి నెలలంతకంతకెక్కుచును, ననురల గిర్జాలమునకు. నెల్లలుసమీపించుచుచున్నట్లు, విశ్వగర్భుండామె గర్భ

మందు దినదినంబునకుఁ బూర్ణుండై పెరిగిన, నామెకుఁ బ్రసవకాలంబు
 డగ్గతె. తదనంతరంబున జతుర్ముఖుండఁబగుదెంచి యదితిగర్భవాసుండై
 యున్న యక్కమలసంభవునుద్దేశించి యనేకవిధంబుల స్తుతియించి,
 చెచ్చెఱి నదితిగర్భంబు వెలువడి నిరకాలంబుగా విచ్ఛలవిడిలేక
 వర్తించుచుండు సురగణంబులంబ్రోవుమనిప్రార్థించిన, నట్లగన్నా ధుండు
 శంఖచక్రగదా కమలకలిత చతుర్ముఖుండును, విశంగవక్త్రుండును,
 మకరకుండలమండిత గండభాగుండును, శ్రీవత్సవక్షుండును, నలినచ
 త్సుండును, నిరంతర శ్రీవిరాజితవనమాలికా పరిష్కృతుండును, గనక
 కంకణకాంచీపలయాంగద నూపురాలంకృతుండును, గమనీయ కాస్తూ
 భాభరణుండును, నిఖిలజనమనోహరుండునున్న యెవఁడనిచి, దినదిన
 ప్రవర్ధమానుండై సాయుధసాలంకారంబగు తనవత్సవక్షుంబుఁ బింసి,
 గుఱ్ఱరూపంబుధరియించి నిక్కపురమున్నకై పడి చరించుచు నుదనమన
 వయస్కుండై తల్లిముందరసముచిత్రాలంపంబులంబు పుష్పగ్రీవింబుఁబుండు.

అంత నబ్బొలగునకు వాహస్వలు కల్యణవ్రజానతిఁ బారవ్రేరిం
 కొని సముచితోపనయన కర్తంబులు సేయుచుండ, గొంతకలంబునకు
 నక్కపటవటుండు దేశాంతరసమంగతులగు విప్రులు గొంతొంగని
 భూసురోత్తముల దానంబులచే దృష్టించే చు భూపతిండవ్యుత్తత
 గలండేయని వారలనడిగిన వారలంబులైన బిల్వనిరి.

భూసురోత్తమా! భూసురులకు నిష్కలంబునిచ్చుచే ప్రసిద్ధి
 జేందియుండు భూవరుండు బలిచక్రవర్తియొక్కయొక్కయొక్క నీతిక్క
 డునులేడు. ఆచక్రవర్తి యొక్కదేవ భాగ్యవాంఛనార్థ నర్హులకేతలంబున
 పుచ్చుచుండెడి. నీహానియూచించిన నీదారిప్రయము గొలుగు. నయ్యన
 నయ్యాగంబునకుఁ జనుమనిన, భూసురులపలుకు లొక్కలవి జగదీశ్వ
 రుండు కడపరి స్తుతికై పడి వేషంబుధరియించి, లోకంబులనుం బ్రతిప్ర
 స్తింపం బయనంబు, తల్లితండ్రులపేక్ష ని, భూభమునంబు ర్థమనం

గదలి రక్షోవిభునిచెంతకు భిక్షాగమనంబు సేసి, బలిమఖాంత ర్వేదికా
 వాటంబుదాటి, సభామంటపంబు దరియంజొచ్చి, వేదఘోషంబు
 లాలకించుచు, హోమామగుండంబులందుఁ ద్రేతాగ్నుల వెలిగించు
 యాజకప్రకరంబులవీక్షించుచు, బహువిధాధ్వరవిధానంబులు నెప్పెడు
 సభ్యులంజేరిచర్చించుచు, తర్కించుచు, మఱికొందరంజేరి జటలునెప్పు
 చు, గోష్ఠి సేయుచు, ముచ్చటలాడుచు, ననేకవిధంబుల సందఱికన్ని
 యాపులై వినోదించుచు, నక్కపటవటుండు నిక్కంబగు రిక్తవిప్పని
 చందంబున రక్కసఱేని చెంతకుంజని, కుశసవిత్రాక్షతసంయుతంబును,
 లోకరక్షణ ప్రశస్తంబును, నగు తనదక్షణహస్తంబుపాచి, వేదోక్తాశీ
 ర్వచనంబులతోడ నక్షతలాతని శిరంబుననిడిన, బలియాతనికి నమస్క
 రించి, యుచితపీఠంబుననునిచి, యాతనిచరణంబులందుడిచి, తనభార్య
 కాంచనపాత్రంబున జలంబులువోయ నన్నిప్రతిపాదంబులు గడిగి, తడి
 యొత్తి, తత్ప్రక్షాళనోదకంబులు నిశాచరదంపతులు శిరంబులంజల్లు
 కొనిన ననంతరంబ నాయసురేంద్రుండావడుగున కిట్లనియె.

ఓ భూసురపర్యా! నీవెవ్వండవు. నీవాసస్థలంబెయ్యది. నీరాక
 వలనననే ధన్యుండనైతి. నావంశంబును నాజన్మంబును నేడుపావనం
 బయ్యె. నాయొనర్చుయాగంబు యోగ్యంబయ్యె. నాకోరికలెల్లనీడేరె.
 నీవాంఛల్దీర్ప నే సిద్ధంబుగనున్నవాఁడ. నీకువలయునవి వస్త్రంబులో,
 కాంచనమో, ఫలంబులో, వన్యంబులో, గోవులో, గజంబులో, యశ్వం
 బులో, రత్నంబులో, రథంబులో, కన్యలో, గృహంబులో, గ్రామం
 బులో, భూములో, మఱియేవియో యెఱింగింపుమని ధర్మయుక్తం
 బుగాఁ, బలికిన బలివచనంబులకు మనంబున హర్షించి ధాత్రీసురేంద్రుం
 డిట్లనియె.

ఓ దానవేంద్రా! నాయునికి పట్టిట్టిదని నేనెట్టుల గట్టగపక్కా
 ణింతు; నేను సర్వవ్యాపకుండనై యుండువాఁడ; నేనెవ్వరివాఁడనని

నుడువుడు; నేను స్వయంభువు, నాకెవ్వరును చుట్టంబులులేరు: నాస్స
తాంతంబటుండనిమ్ము. నీవింద్రాదిదేవతలం జయించి త్రిలోకాధిపతి
యును, దానగుణప్రధానుండును నై, దానవ జనపాలనంబు సేయు
చున్నవాడవు. హరులును, కరులును, గ్రామాదులను, నీకును నీహు
ల్యునకును దగియుండుగాని, యొంటివాడనైన నాకవియన్వహించుటకు
టంజేసి నేవాటింగోరనొల్ల. నాను మూడడుగులభూమి సుసంపన్న
వేని నేదానంద్యప్రియైది యుండెదనని కపటవిప్రుండువలక- నానాది
దానవేంద్రుం డిట్లనియె.

ఓ విప్రుడా! నీవు పసిబాలుండవగుటంజేసి యుచితదానంబు
లడుగ నేరనైతివి. నీవు కోరుకోరిక నీ షర్ప నేనుద్యుక్తులనైయుండు.
నీవిట్టి యల్పదానంబుగోరుట నీయభాగ్యంబుగాని నేనుగాదు. నాదా
తృత్యప్రాబల్యంబించుకయైన నీవుమనంబుననెంచక పోవుటంజేసి నిర్భయ
యల్పఫలంబునొందితివి. జగత్రయంబున నొక్క జగుటు గోరినానాది
నను నేనునీకిచ్చియుందునని వగచుచుండుచితను యాన సండ్కినియె.

దనుజేంద్రా! నేనత్యాశవొందువాడనగాన, మూడుగులు భూ
ఖండంబేనాపాలిటికి బ్రహ్మాండంబు. నాకుండునకొలది నేనెడికొనుట
గాన పదత్రయంబును లేదనక నాకిచ్చిన నేనతిచ్చి పుండు నదెన్ననని
పలుకుచున్న యుర్విసురునకు నుర్వీనాథుం డొప్పుదానంబు నేయొంటి
లంచి, యాకపటవటునికి చరణప్రత్యేకనంబు సేసి, తత్పావనజగము
శిరంబునంజల్లుకొని, విధివిధానంబుగ బాదత్రయభవనీలంబునకు పడు
భరణీసురునకు దానంబొనర్చె; నట్లు బలిచక్రవర్తివీసిన దానంబునది
తని నెల్లరుగొనియాడిరి. అట్లు నెచ్చియూపటంబునుండుతన భూ
వానంబుగ్రహించి యేదానంబును భూదానంబునకు పంచనంబుగానే
పడు కొవున, ధాత్రీదానంబొసంగిన నీవిహవరలోకంబులం గీర్తనుక్య
సంబుల వడయుదువని బలింబలికి, మాయాభిషేకుండగు లోకనమ్మ

కుండు విశ్వరూపంబు ధరియించి, సర్వంబునుదానయై భూలోకంబెల్ల నొక్కపాదప్రమాణంబుగావించి, నుటియొకపాదంబున దేవలోకం బెల్ల నాక్రమించుకొని, మూడవపాదంబునకు స్థలంబుఁ జూపుమని బలి నడిగిన, నాయనురాధిపతి భీతుండుగాక మూడవపాదంబు దనశిరం బున నిడుమనినుడివిన, విష్ణుండట్లచేసి యాతనిబాతాశలోకంబునకుం బంపె.

విశ్వరూపధరుండైన త్రివిక్రముండు దనపాదంబుచే సురలో కంబాక్రమించుచో, నాపాదంబు బ్రహ్మలోకంబుందాకఁ, గమలసంభ వుండాయున్న త చరణకమలంబునుం గనుంగొని తనకమండలోదకం బునఁ దత్పాదసేచనంబొనర్చి, నజ్జలంబులు మందాకినీయను నామం బున వినువీధింబ్రవహించె. తదారభ్యంబగు నాప్రవాహంబు నిరంత రంబును సర్వకలుషహారంబును నై దేవగంగయసంబేర్కొని దివిజలో కంబునం బ్రవహించుచుండు.

(భూలోకగంగోత్పత్తి వివరణము.)

సూర్యమయోధ్యాదేశంబును సగరచక్రవర్తియును నొకనాఁడో త్తముండు పాలించుచుండె. ఆతనికిఁ బుత్రసంతానంబు లేమింజేసి యాతండు భృగుమహర్షింగూర్చి హిమవత్స్వర్వతంబున ననేకవేలసంవ త్సరంబులు ఘోరతనంబొనర్చి యామహర్షి యనుగ్రహంబున దన ప థమభార్యయగు కేశినివలన నొక్కపుత్రునింగాంచి, ద్వితీయకి శత్రుంబగు సుకృతియును నామెవలన నఱువదివేపురసుతులంబడనె. అంతఁగొంత కాలంబునకా సరనాథుం డశ్వమేఖయాగంబు సేయంగోరి, హిమా చలవింధ్య శైలచ్ఛలకునడుమ యాగాశాలనిర్మించి, యధ్వగప్రయ త్నంబొనరించి, యధ్వరాశ్వంబుచేరువవిడిచి, తనయగ్రమహిషివలనం దాఁబడసిన యసమంజసుండను పుత్రునకుఁ బుత్రుండును, దనకుఁబో త్రుండును, నగు సంశుమంతుండునువాని నాయాగపశువుగావ నియ

మించె, అప్పుడయ్యెంశుమంత్రుండా యశ్వెంబురక్షులనునుండును
 ద్రుండసురుండై యటకేతైచి, యాహాయంబును మృచ్చింపింపింపి
 పోయి పాతాళలోకంబుజొచ్చి, యచ్చట నిలుచు నుండును నీ
 సంయమిచెంతంగట్టవై చి తానపరిమితానందంబు నుండును.

అనంతరంబ భూపాలుం డశ్వంబు నుండు భూపాలుండునుండును
 యలువడివేపురపుత్రులంగని, యశ్వెంబురక్షుండొకఁడొకఁడునుండును
 యున్నాడు, కాన మీరందఱొక్కవేవారు నుండునొకరిం దొకరిం దెంచు
 బట్టి నిద్రించి యశ్వెంబురక్షులనుండును యానతి న్నడవ నీరసము
 క్రమంబులు మెఱయ బ్రహ్మాండలయ నిండుగల్గుచుండును నీరసము
 లోకంబెల్ల రయంబునంగృహ్మరి, భరితశక్తిగల యీ భూపాలుండు
 కొక్క డొక్కొక్క యోజనంబునకును ప్రశస్తింపబడుచుండును
 పూర్వదిగ్భాగంబునుండి భూమండలంబునుం బ్రవేశించుచుండు ప్రశస్తి
 రంభించి రసాతలమందొకఁడ ప్రశస్తింపబడుచుండును నీరసము
 చరంబులనిద్రించుచు, దృష్టిబడినచో, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 వీడ యాగవిఘ్నకరుండనియు, పిండమగుచు, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 బుల బీజహింసనీయుచుండు, నమోగలగల్గెనొకఁడునుండును, నీరసము
 కడకేగి, యీయుత్పాదంబులు పల్లవమొకటిగా నుండును, నీరసము
 మహామునితోపాగ్నిచే సగరకుడునామం భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 దేవతల సమాధానపరచింపి, సగరకునినామం భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 లుప్పత్తి నశనిపాతభ్యసులంబోత వాక్య కరుణుని, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 గల యంద్రవ్యయు సెచ్చటను సర్వము గల నీరసము, సగరకునినామం భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 గ్రహబడినదిగుటచే సమాద్రంబులు వాగవంతులగుండును, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 బాతాళలోకంబునకుంబని యచ్చట నిష్కర్షణంబులనుండును, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు
 తురగాన్వేషణంబుసేయుచో, నొక్కయంద గల భూపాలుని నీరసము
 గుచ్చుచుండుటయు, నాతనివేరువ నొకకర్మకుం గుచ్చుచుండుటయు, భరిత శక్తిగల యీ భూపాలుండు

డుటయుఁ, గని వారి మనంబుల రోషహర్షంబులు పెనంగొన నొం
డొరులకిట్లనిరి.

ఈకపటమునీంద్రుండేహాయతస్కరుండుగాని వేటొకండుగాడు.
ఈచోరుండు గుఱ్ఱంబుదొంగలించుకొని యిటకువచ్చి నిక్కపుఱ్ఱముపీ
శ్వరుండువోలె నేత్రంబులుమూసికొని తపంబొనర్చునట్లు నటించు
చున్నవాఁడు. కాన నీతనివధియించి వేగంబుగ తురంగంబుంగొని
పోవను చితంబని యలువదివేవురును నొక్కతై నిజకరాయుధంబు
లం ఝళిపించుచు నమ్మనీంద్రుండాయుచో, నాసంయమీశ్వరుండలిగి
నేత్రంబులుదెరచిచూడ, నాతనికోపాగ్నిచే నాసగరనందను లలువది
వేవురును మడిసి భస్మరాసులైరి. పుత్రులశ్వంబుంగొని రాఁదడసిరని
సగరుండు దనమనుమండగు నంశుమంతునింబంచిన, నతండు దమతం
డ్రులచొప్పనంజని, పాతాళలోకంబుంజొచ్చి యందు భస్మరాసుల
చెంతనున్న తురంగంబుంగని యచ్చటనున్న కపిలమహామునింజూచి
నమస్కరించి, యనేకవిధంబులనాతని స్తుతియించి, హయంబు విడు
పుమనివేడక, తనతండ్రులు భస్మంబగుటకుజింతించుచు, నమస్కరించి
నిలువంబడియున్న యంశుమంతుం జూచి కృపానిధియగు కపిలుం
డిట్లనియె.

బాలకా ! నీపినతండ్రుల మరణంబునకు నీవు చింతించనేటికి?
వారి పూర్వజన్త సంస్కరణానుసారంబుగ వారికట్టి మరణంబులు సం
ప్రాప్తంబయ్యె. నీవశ్వంబుంగొని చని నీతాతకప్పగించి నీపినతం
డ్రుల భస్మరాసుల నాకాశగంగనేఁదడిపిన, వారు పరలోకసుఖంబులు
వడయుదురని నీవాతనికెఱింగింపుమని పలికిన, నంశుమంతుండామహా
ర్షికి నమస్కరించి హయంబుంగొనిపోయి సగరునకిచ్చి కపిలమహాముని
నుడివిన తెఱంగుతనికెఱింగించిన, నాసగరుండాపశువువలనయాగంబు
గడతేర్చి, యంశుమంతునకుఁ దనరాజ్యంబప్పగించి, ముక్తబంధనుండై

కపిలుం డానతిచ్చిన ప్రకారంబునఁదనపుత్రులఁబరలోకసుఖంబులందం జేయఁగడంగి, యాకాశగంగ నుర్వికిందెచ్చుటకై కమలసంభవుంఘా ర్చిముప్పదివేల సంవత్సరంబులు దపంబునలిపి తపోఫలంబుంగాంచకఁ బరలోకగతుండయ్యె.

అంత నాతనిమనుమండగు నంశుమతుండు ముప్పదివేలవర్షం బులు చతుర్ముఖుంఘార్చి తపంబొనర్చి విఫలుండై దేహంబువిడిచిన, నాతనిపుత్రుండగు దిలీపుండును నట్ల ముప్పదివేలసంవత్సరంబులుదపం బొనర్చి రోగంబులచేఁ బీడింపఁబడి మృతుండయ్యె. పిమ్మట నాతనిపు త్రుండగు భగీరథుండు దనవారందఱునుఁ దపోఫలంబులందకఁ బరలోక గతులగుటకుఁ గడుచింతిల్లి తనరాజ్యంబున బ్రధానులనిలిపి, ఐనజ సంభవుంఘార్చి గోకర్ణాశ్రమంబునఁ బదివేలవత్సరంబులు ఘోరతపం బొనరింప, నాతనితపంబునకుఁ గమలాసనుండుమెచ్చి యాతనికిఁ బ్రత్యక్షంబై వరంబువేడుమనిన బ్రహ్మకు భగీరథుండు గడుభక్తింగరంబులు మొగిచి యిట్లనియె.

ఓవిధాతా ! నాతాత లిప్పటికి నూరువేల వత్సరంబుల క్రిం దటఁ గపిలుని కోపాగ్నిచేమడిసి పాతాళలోకంబున భస్మరాసులై యు న్నవారు. ఆభస్మరాసుల దివిజగంగచేఁ దడిపినంగాని వారలకునదగ్గతు లుగలగ నేరవని యమ్మనీంద్రుండానతిచ్చి యుండుటంజేసి, సురలోక గంగను ధరాతలంబునకుందెచ్చునట్లు నాకు పరంబొసంగుమని భగీర థుండువేడ నాతనికిఁ బ్రజాపతి యిట్లనియె.

రాజేంద్రా ! నీవు కోరినయట్లు దివిజగంగ భూలోకంబునకువచ్చు నట్లనుగ్రహించితి. ఇప్పుడు వినువీధింబ్రవహించుచుండుగంగ యడ్డులేక నేలంబడిన, నయ్యుదకంబులు నిరర్గళప్రవాహంబై మేదిని తలంబెల్ల నిండి భూతలంబునుభేదించి పాతాళలోకంబునకుంజని, రెండుజగం బుల నుదకంబులచేనించి నశింపఁజేయుగాన, సంతరిక్షంబుననుండివచ్చు

గంగందాల్ప హరుండొక్కరుండగాని వేఱొక్కండునమర్థుండుగాఁడు. నీవాతనింబ్రార్థించి గంగనుదెచ్చికొనుమని చతురాననుండానతిచ్చితి రోహితుండయ్యె, నంత భగీరథుండు మహేశ్వరుంగూర్చి యొక్కయం గుప్తంబవనిపై మోపి యనేకశతవత్సరంబులు ఘోరతపంబొనర్ప, నాత నితపంబునకుమెచ్చి ఫాలాక్షుండాతనికిఁ బ్రత్యక్షుంబై, మందాకినిందన శిరంబునందాల్ప నొప్పికొనిన, భగీరథుండు గంగంబ్రార్థింప సురలో కంబుననుండి గంగవెల్వడిలోకంబు లెల్లఁబగుల నతిఘోరంబుగ మ్రో యుచు భూలోకంబునకుం దిగంబడియె.

అట్లు పెచ్చుతేగి విచ్చలవిడినింగినుండి యుర్వికింబర్పు గంగం గని మంగజహదుం డాగంగ గర్వంబుఁబాపందలంచి, తన జటాజూటం బుంబెంప నాగంగవచ్చి యమ్మహాదేవు జటాజూట మహాటవింజొచ్చి యందుండి వెలువడిపోవఁ ద్రోవంగానక యచ్చటదిరుగుడుపడుచు వర్తిం పుచుండె, అంత భగీరథుండు వెఱగఁది త్రేపుంఁఁతిన్వేడ, నావిషకం ధరుండు దనమౌళియందున్న గంగను భూలోకంబునకుంబొమ్మనియ నుప, నాగంగ భూతాధిపతిజూటంబుననుండి పాతాళంబునంజూపునిలిచి యుప్పొంగియుప్పొంగి బ్రహ్మాండభాండబుల్వగులంబెల్లుబ్బి, ధరాతలం బుతట్టు ప్రహహించి హిమాచలప్రాంతమందుండు బిందుసరస్సుంజొచ్చె. ఆసరస్సునుండి యాజలంబు లేడుపాయలై, పావని, హ్లాదిని, నలిని, యను నామంబులచే మూడుపాయలు దూర్పుదెసకును, చక్షువు, సింధువు, సీత, యనుపేర్లచే మూడుపాయలు పడమటిదెసకును బ్రవ హించి మఱియొకపాయ భగీరథునివెంటంబోయి భాగీరథియనంబే రొక్కనె. అట్లు సురలోకగంగ భూతలంబునకేతెంచి బిందుసరస్సుం జొచ్చి యందుండి యేడుశాఖలై ప్రవహించి యందొకపాయ భగీరథు నివెనువెంటఁ బాతాళలోకంబునకుంబోవుచుండ, మార్గంబుననొక్క యేడజహన్ను మహాముని యాగంబొనర్చుచుండఁగా, నయ్యోగోపకరణం

బులన్నియు నాగంగ ప్రవాహంబునంగొట్టుకొనిపోయి జన్నంబునకువి
న్నంబుగలుగ, నమ్మనీంద్రుం డాగ్రహించి నింగికింబొంగి చెలంగుతరం
గంబులస్వెలుంగు నాగంగం వనదక్షణకరకమలంబున నాకర్పించి యొ
క్కక్షణంబునఁ బానంబొనర్చె. అంత భగీరథుండు విగతమనోరథుండై
కొంతదడపు మంతనంబునంజొతించి, యాజహ్నుమహర్షి ననేకవిధం
బులంబ్రార్థింప, నాసంయమివరుండు దయార్ద్రచిత్తుండై తనకర్ణరంధ్రం
బునం దాగంగ స్వెడలించి ప్రవహింపంజేయ, నదికారణంబుగా నాట
నుండి యాగంగ జాహ్నువియనుపేరం బరగుచుండు.

కపిల తీర్థోత్పత్తి వివరణము.

ఇట్లు జహ్నుమహాముని కర్ణరంధ్రంబునుండి యాగంగ వెల్వడి
భగీరథునివెంటం బ్రవహించుచు రసాతలంబుసొచ్చి సగరనందనుల
భస్మంనులచెంత కేగుచుండ, నక్కడ నొక్కప్రదేశంబున హరికళా
వంశజుండను, గర్దమమహర్షి పుత్రుండును, నగు కపిలమహాముని శిలం
లింగంబొక్కటిఁ గావించుకొని శివపూజ యొనర్చుచుండ, భగీరథుం
డామునీశ్వరుంగని, గంగ యచ్చోబ్రవహించి యాసంయమిదేవతార్చ
నకు భంగంబుగలిగించిన, నాబుక్షిండుండు జహ్నుని వడువున నాగం
గన్తోలి వాంఛాభంగంబొనర్చుననివెఱచి, భక్తివశమాననుండై యా
సంయమిపద వనజంబులకు వినయంబున మ్రొక్కి యిట్లనియె.

మునీంద్రా! నేననేక శతసంవత్సరంబులు గపంబొనర్చి యనేక
బుడుములంబడి, భస్మరాసులై నీచెంతంగూలియున్న నాపినతండులకుఁ
బరహోకగతులుగల్పింప నీయాజ్ఞానుసరణంబుగ నాకాశగంగ న్నిరసా
గలంబునకుం గొనితెచ్చినాడ. ఇయ్యెడ నాగంగ ప్రవహించి నీవిష్య
డర్పించుచుండు మహేశ్వరలంగంబును, బూజాద్రవ్యంబులన్నియును,
బ్రహ్మహంబునంగలసి నీశవార్చనకు భంగంబుగలిగిన, నీకోపాగ్నికినేఁ
దీప్రొడుంగుడు. కాన నాయందుఁ గుఱించి నీవీష్ణులంబువిడిచి చనిన,

గంగాజలంబు లిచ్చటఁ బుష్కలంబు గఁ బ్రవహించినాపినతండ్రులభస్త్వ
రాసులందడిపి వారలకుఁ బరలోకసుఖంబులొసగి, నన్నుఁ గృతాన్తంజే
యునని పలికిన నాభగీరధునకుఁ గపిలుం డిట్లనియె.

రాజేంద్రా! నానుడివిన తేజంగున నీనిన్ని యిదుములంబడితెచ్చి
నగంగ నీపినతండ్రుల బవిత్తులంజేయుట యుచితంబు. నీవు గైకొనివ
చ్చిన యీగంగా ప్రవాహంబునుండి యొకశాఖ నావెంబడివచ్చునట్లు
నుజ్జ యొసంగెదవేని నేనీ మహేశ్వరలింగంబుతోడ భూలోకంబున
కుంజనియెదనని కపిలుండునాకృచ్చిన, భగీరథుండందుల కియ్యకొని
యాజాహ్నవీదేవింబ్రార్థింప, నాగంగాప్రవాహంబునుండి యొకపా
యభూలోకంబునకుంబోవునట్లు జాహ్నవియనుగ్రహించె. తదనంతరంబ
కపిలుండు కైలాసపతి నేడ్వ నమ్మనీంద్రుండర్పించుచున్న యాలింగంబు
భూమినింభేదించుకొని భూతలంబున శేషాచలంబునకు దక్షిణదిగ్భాగం
బున నుద్భవించి కపిలలింగంబనంబేర్కొనియె. ఆమహేశ్వరలింగంబు
వెంటఁ గపిలుండును, భాగీరథీజలంబులుచు, బాతాళంబుననుండి భూలో
కంబునకుంబటతెంచి, యాకపిలలింగంబునకుఁ బ్రవహించి కపిల
లంబులిరవుగైకొని యొక్కసరోవరంబై కపిలతీర్థంబును నామంబునం
బేర్కొనియె. ఆమహేశ్వరలింగంబునకుఁ జెంతఁగపిలమహాముని యొక
యాశ్రమంబు నిర్మించుకొని యాతీర్థంబున స్నానసంధ్యాదికృత్యం
బులం దీర్చుకొనుచు, నాసరోవరజలంబుల రుద్రాభిషేకాదికృత్యం
బులకు వినియోగించుకొని యాశంకరలింగంబు నర్పించుచు, చిర
కాలంబచ్చట తపంబొనర్చుచుండె. రసాతలంబున శేషించియుండిన
గంగాజలంబులు సగరనందనుల భస్త్వరానులపైఁ బ్రవహించివారికిఁబర
లోకసుఖంబులుగలిగించె. ఇట్లు శ్రీమహావిష్ణు పాదపద్మప్రత్యూభనజల
పూరితంబగు నాకపిలతీర్థంబు నిరంతరపయోధరంబును, సమస్తసాప
క్షయకరంబును, సర్వమంగళప్రదంబును, సకలజన మనోహరంబును,

నపరిమిత జంతుజాల సేవ్యమానంబును, సనేక బ్రాహ్మణజన జీవనాధారంబును, దివ్యపరిమళోదక పూర్ణంబును, నిష్ఠ కామ్యార్థ ఫలదాయకంబును, పుణ్యవృద్ధి హేతుభూతంబును, సకలతీర్థయాత్రా ఫలదాయకంబును, సమస్తజన బాహ్యంతరపవిత్రకరంబును, సమస్తైశ్వర్యకరంబును, నాయుద్వృద్ధికరంబును, నిరంతరానేక భక్తజనసేవ్యంబును, ముక్తిదాయకంబును, ననవరతనగజగంగపతనసేత్రానందకరంబును, నై యొప్పుచుండు.

ఆతీర్థంబున శ్రద్ధాపూర్వకంబుగ స్నానంబుజేయువారు పాపరహితులై మోక్షార్హులగుదు రదియునుంగాక, త తీర్థంబున శ్రాద్ధంబొనర్చువారి పిత్రుదేవతల మృతపానంబుజేసినంత తృప్తి నొంది, యనవరతంబు స్వర్గలోక సుఖంబు లనుభవించుచుండుదురది యెట్లులనిన.

(శ్రీమన్నారాయణ దేవతాధిక్యము.)

పూర్వమొకప్పుడు కశ్యపాదిమునిపరులు గంగానదీ తీరంబున నొక్కచో యాగంబొనర్చ నుద్యుక్తులై త్రిమూర్తులయందు యజ్ఞఫలభోక్తయగు దేవుండెవ్వఁడని తమలోఁదాము వితర్కించుచుండ, నారదుండారీ నచ్చటకేఁగెంచి, యాగఫలభోక్త యెవ్వఁడని కశ్యపాది సంయమీశ్వరులు కలహాశనునడుగ, వారికి నారదుండిట్లనియె,

మునీంద్రులారా! మీరు సత్కృతులంజేసి లోకంబులకు సుఖంబులు గలిగించుచుందురు. మోక్షప్రదుండగు దేవుండెవ్వఁడని విచారించి యాదేవునకు సవనఫలంబుల నర్పించిన, మీకును నిహ పరలోక సుఖంబులుగలుగుగాని, పాత్రాపాత్రంబులెఱుంగక మీరు సవనఫలంబులు సమర్పించిన మీకట్టి యాగంబులవలన నిహ పరలోక సుఖంబులుగలుగ వట్లుగువలన, మీరు త్రిమూర్తిపరిక్ష యొనర్చి ముక్తిప్రదంబైన మూర్తికి యాగఫలంబులర్పింపుఁడని నియోగించి నారదుండరిగె.

అంత నక్షునులెల్లం గుమిగూడి మూర్తిత్రయంబున మోక్షప్రదంబుగ వేల్పుం బరీక్షించు సుపాయంబుయోనించి, ముక్తప్రదంబైన

మూర్తిని విచారించుకొనిరమ్మని భృగుమహామునిసంపిన, నమ్మనీంద్రుం
 డుదొలుత సత్యలోకంబునకేగి తపోజనపరివృతుండై కొలువున్నబ్రహ్మ
 న్విక్షించిమొక్కి యాకనుల సనుండనుజ్ఞనొసంగక మున్నా తండునూ
 ర్చుండినంజూచి విధాతగోపాద్వీపితమానసుండై, కోపంబుతనంగంబున
 నడంచికొని భృగునితోమాట్లాడకనుండినం గనుంకొని, యామునీం
 ద్రుండు, బ్రహ్మరజోగుణ ప్రథానుండుగాన మోక్షప్రదుండు గాఁడనియె
 టింగి యాచతుర్ముఖునకు భూలోకంబున నాలయంబు లేకుండునని నిశ్చ
 యించి, దిగ్గునలేచి రజితాచలంబునకుంబోయి పార్వతీసమేతుండై క్రిడిం
 చుచున్న కైలాసపతింగాంచి నమస్కరించిన, నప్పుడా మహేశ్వరు
 చొతనున్న గౌరీదేవి లజ్జాక్రాంతయై దవ్వునకరుగ, నట్టితరి నమ్మనీం
 ద్రుండటకేతెంచెనని క్రోధమానసుండై భాషింపకుండిన త్రినేత్రుంగని,
 భృగుండుడుద్రుండు తమోగుణ ప్రథానుండగుటవలన నతండు ముక్తి
 ప్రదాతగాఁడని తెలిసి, యాముక్కుంటికి శరీరపూజ లేకలింగపూజయగుం
 గాక యనినిశ్చయించి, యందుండి యాసంయమి వై కుంతంబునకటిగి
 శేషతల్పంబున లక్ష్మీసమేతుండై శయనించి నిద్రించుచున్న శ్రీమహావి
 ణ్ణుంగని నిజపదంబెత్తి యాహరి వక్షస్థలమందుఁదన్నిన, నాపరతాడ
 నంబుచే శ్రీనివాసుండుమేల్కొంచి దిగ్గునలేచియమ్మనికిఁ బ్రదక్షిణమ
 స్కారంబొనర్చి, యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులంబూజించి, యుచితాసనం
 బిచ్చి, తనుఁదన్నిన యమ్మనిపాదపద్మంబును దనతోడపైనిడికొని యొ
 త్తుచు వినయంబున నమ్మనికిట్లనియె.

మునీంద్రా! నీ యాగతంబెఱుంగక నేపవలించి నిద్రించుచుండి
 నందులకు నపచారిస్తే తి. నాయపచారంబునకుం దగిన శిక్షయెఱింగి
 నన్ను నీవు పాదతాడనంబొనర్చితివికా న నాకు సరమానందంబయ్యె.
 కఠినమగు నావక్షస్థలంబున నీమృదుపదంబుదగిలి నీపదంబంతనొచ్చు
 నోయనీ వగచెదఁగాని నాయురంబున కించుకయైన నొప్పగలుగదయ్యె,

ననిపలికి యచ్చునీంద్రునికిఁ బావప్రక్షాళనంబొనర్చి, తత్తీర్థంబు శిరంబు
నంబ్రోక్షించికొని, భాసురంబగు భూసురపదరేణు వీనుదినంబున నాశి
రంబునంబోకి నేధన్యుండనై తిననిపల్క, భృగుమహాముని సంతసంబం
భయభక్తియుక్తంబుగ హరి ననేకవిధంబులస్తుతియించి యాపుండరీక
తున్వీట్కొనిచని, భాగీరథీతీరంబున యజ్ఞంబులుసేయుచున్న కశ్యపా
దియుషులంజేరి, త్రిమూర్తులందానుషరీక్షించి బ్రహ్మరాజసగుణుండనియు,
రుద్రుండు దామసగుణుండనియు, హరి సర్వగుణుండనియు, దాసేటిం
గినవృత్తాంతంబా సంయములకుంజెప్ప, వారలాకర్ణించి సంతసించి
శ్రీమన్నారాయణుండొక్కడే మోక్షప్రదాతయని నిశ్చయించి క్రతుఘ
లంబులన్నియు నారాయణునకే సమర్పించుచుండిరి. కాన ముక్తిదా
యకుండగు శ్రీమహావిష్ణు పాదపద్మప్రక్షాళన జలంబులవలనఁగలిగిన కపి
లతీర్థంబున భక్తియుక్తంబుగఁ గృంకులిడువారికి ముక్తిగలుగుట
నిస్సందేహంబు.

(శ్రీమహావిష్ణు పాదస్పర్శప్రభావము.)

తొల్లి గౌతమమహర్షి పత్నీసమేతుండై యొకయాశ్రమంబునఁ
దపంబొనర్చుచుండ, నొకనాటిరాత్రి దేవేంద్రుండుగుక్కుటరూపంబున
గౌతమాశ్రమంబు కడకువచ్చి నడురేయింగూయ, నామనీంద్రుండా
కోడితూతవిని శ్లెల్లవారుజామాయెనని తలంచి, తనవాడుకచొప్పున
స్నానాద్యసుష్ఠానంబులందీర్చుకొన జెంతనుండు నదికింబోవ, నాతరివే
చియుండిన నింద్రుండాలస్యంబుసేయక గౌతమాకారంబుగైకొని గౌత
మాశ్రమంబుంబ్రవేశించి, యాసంయమీద్రుసతియగు నహల్యాదేవింబొం
దిమగు కేళిందనిసి, మరలిపోవ నుద్యుక్తుండై యుండు సమయంబున
గౌతమం డెదురువచ్చుటంగనిభీతిల్లి, నిర్జరేంద్రుండు మార్జాలంబై
యాబ్బుష్యాశ్రమంబునం దిరుగుచుండె; నంత నాగౌతమండా సురా
ధిపతి కృత్యంబును నన నివృద్ధ్యప్తివలన నెఱింగి కోపించి, యాతనింగని

నీవముష్కుండవై నీశరీరంబంతయు యోనిమయంబగుఁగాక యని యా
 ను రేంద్రుని శపియించిన, నాశాపంబుండబై యాతనియండంబు లప్పడే
 యూడిపడి యాతనిదేహంబెల్ల యోనిమయంబయ్యె. గౌతముం డంత
 నహల్యాదేవింగని నీవు పాపాణంబై యెండ గాలి వానలనుండుదువు
 కాక యని శపియించె. అంత నాయహల్యా నురేంద్రుల మ్మనీంద్రునకు
 భయభక్తులనమస్కరించి మాకిచ్చిన శాపంబుల కంతంబు లెవ్వియనియ
 దుగ, వారికి గౌతముం డిట్లనియె. దేవేంద్రా ! నీశాపంబున కంతంబు
 లేదై నను నీదేహమందలి యోనులితరులకు నేత్రంబులవలెఁగనుపడుచు
 నుండునని చెప్పిన నట్లయి, యాకారణంబున దేవేంద్రునకు సహస్రా
 త్సుండను నామంబుగలిగె; నటనాసంయమి యహల్యంగని శ్రీమన్నారా
 యణుండు రామావతారంబున నిన్నుఁ గాలందొక్కిన నీకు శాపవి
 మోచనంబగునని పలికిచనిన, నహల్యాదేవి తక్షణంబ పాపాణంబై పడి
 యుండె; నంత సురలు దేవేంద్రుని తెఱంగెఱింగి యాతనికి మేషవృష
 ణంబులుదెచ్చి సంధించిరి. అది మొదలు మేషంబులు శ్రేష్ఠంబులై యా
 గంబులంజంపఁ బడుచుండు. శ్రీమహావిష్ణువు దశరథపుత్రుండై విశ్వా
 మిత్రమహర్షి వెంట మిథిలానగరంబునకుంబోవు సమయంబున, నహల్యా
 శాపప్రకారం బెఱింగిన కాశికుండా దాశరథిం గౌతమాశ్రమంబునకుం
 గొనిపోవ, జరకాలంబుగా శిలారూపంబై పడియున్న యహల్యాదేవి,
 మచ్చుగడిగినబంగారువోలె, శ్రీరామపాదపంకజ భూరికృతాఘ సంధో
 హయై శిలారూపంబుమాని తనతొంటి శరీరంబుదాల్చె మఱియును.

మున్ను నుదర్శనుండను గంధర్వుండొక్కఁడు రూప సంపద్వి
 ర్గంబులంజొక్కి విమానంబెక్కి దిక్కులంజరించుచుండ, నొక్కయెడ
 నాతండు గురూపులైన యాంగీరసాది ఋషులంగనినగిన, నీవు రూప
 దర్శంబున మమ్ముంగని నగితివికాన నీవు సర్పంబై యాయడవిననుండు
 వని వారాతని శపియించిరి. విద్యాధరుండా శాపంబునను మిగులచి

తించియచ్చునీశ్వరు లసవినయంబుగఁబ్రార్థించిన వారుదయావ్రచితులై
యతని కీర్తినిరి.

భక్త రక్షణార్థంబుగ జనార్దనుండఁ యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుం
డై యుదయించి యొక్కదినంబున నీయరణ్యంబునకు రాగలండు. నీవా
తనిపదంబునం దన్నంబడి శాపవిముక్తుండవగుదువని యాసంయమీం
ద్రులు వక్కాణింప నాగంధర్వుండు చయ్యన లీలావిహారంబుమాని
లేలిహానగై యాకాంతారంబునఁ జరియించుచుండె.

అంత నొక్కనాఁడు శ్రీకృష్ణుండు నందాదిగోపకులంగూడి యావ
నంబుననుండు నంచికాదేవి దర్శనార్థమైయటకుంబోయి, సరస్వతీనదీజ
లంబుల స్నానంబులొనర్చి యాయుమాదేవి నర్చించి కానుకలిచ్చినాటి
రాత్రి యాయాలయంబున నివసించియుండ, సర్పరూపంబున నాయా
లయంబున వసియించియున్న గంధర్వుండచట నిద్రించుచున్న నందు
నింగఱచి చుట్టుకొనిన, నందుండు మేల్కొంచి స్థితచేతస్కుండై మొఱ
యిడి, ఇంతనిద్రించుచున్న శ్రీకృష్ణుండు దిగ్గునలేచి నందునిఁ జుట్టుకొ
నియొందిన సర్పంబునుఁ బొదతాడనంబొనర్ప, నాసర్పంబు సర్పరూపం
విడిచి తన మృగరూపంబగు గంధర్వరూపంబుఁజూల్చి హరికిఁమొక్కి
అనన్యతాంతరంబిరింగిరి. ఇట్టి ప్రభావంబుగల పాదసేవనోదకంబుల
చేరేరేన కల లతీర్థంబట్లు మృదాదాయకంబు గాకుండు నిదియునుంగాక.

శేషాచలావృత్తి వివరణము.

అనిలుండు "కనాఁడు శ్రీమహావిష్ణుదర్శనార్థంబువై కుంతంబునకుం
బోగ, హరిమందిరద్వారమునందాతఁడై గావలియున్న శేషుండాపవను
స్వీకరించి, లోనికింజనవలదని నాయుదేవునడ్డగింప, సమ్మారుతుండు
నిలుషకనాగాధిపుందిరస్కరించి లోనికింజనుచుండ, శేషుండాగ్రహించి
కనులొక్కటిని హారూలుని పుడబట్టిగెందె.

అంతనాగంధవహుండు రోషావేశంబు ప్పొంగశేషుని దుర్భాషలందిట్టిన, మారుతుం డోర్వఁజాలక మారుదుర్భాషలం బలుకుచు నిరువురును దామొకరికంటె నొకరుబలవంతులని కలహించుచుండ, వారిరభసంబువిని హరిలోపలనుండి వారిచెంతకువచ్చిన వాతూలుండు హరింగని యిట్లనియె.

దేవా! సర్వజీవాంతర్యామియు సమస్తజగదా ధారుండనునై శేషునికన్న బలవంతుండైయుండు నన్నీనాగాధముండు దృణీకరించి మెడబట్టితోసి నాకుఁబరిభవంబొనర్చెనని పలికినవినిశేషుండు గోపాటోపంబున నిట్లనియె.

వైకుంఠపతీ! బహువిధబ్రహ్మాండభాండోదరుండైన నిన్నును, విపులాద్రిగణయుతంబగు ధరాతలంబును, భరియించుచుండు నేనీతని కన్న బలవంతుండుగాని తక్కువైనవాఁడగాన. కాన నాకాహారంబై ననీతండు నన్నుఁ దృణీకరించుట యుచితంబుగాదని పలికిన హరివారి రువురి వివాదోక్తులొకర్ణించి వారి కిట్లనియె.

మీయిరువురిబలతారతమ్యంబుల నేనూరక నెఱుంగనేర. నేనొక యుక్తి చెప్పెద. మీరట్లానర్చెదరేని సుకరంబుగ మీబలాబలంబు లెఱుంగందగునని శ్రీహరి యానతిచ్చిన వారందుకు సమ్మతింప శేష తల్పుండు శేషున కిట్లనియె.

పన్నగేంద్రా! మేరుపర్వతంబు కడనాగిరింద్రంబునం బుట్టిన వేంకటాద్రియను నొక నగంబుగలదు. నీవాపర్వతంబు చుట్టుంజుట్టు కొనిఘణంబుల బిగఁబట్టి యదుముచుండ, వాయువు దనబలంబుచేనా కొండ నెగరమీటిన, నీకన్న నాతండు బలవంతుండనందగు. సమీరుండట్లు సేయనోపక పోయిన నీవాతనికన్న నధికుండవగుదువుని పలికి సమీరుంగనిరమావల్లభుం డిట్లనియె.

మారుతా ! పన్న గేంద్రంబు చేజుట్టంబడు వేంకటగిరిని నీవు
నీబలంబుచే బైకినెగరమీటినట్టయిన నీవాతనికంటె నధికుండనబడు
దువు, లేకపోయిన పన్న గేంద్రండు నీకన్న బలాధికుండ నంచగునని
విష్ణుండానతిచ్చినవిని మహాప్రసాదంబని మ్రొక్కిపవనశేషు లిద్దఱును
మేరుపర్వతంబుఁజేరంజనిరి. అందు నాగేంద్రుండచ్చటనున్న వేంక
టాద్రిచుట్టునుంజుట్టుకొని, సహస్ర ఫణంబులబిగఁబట్టి యుండెనంత,
గంధవహుండు నిజశక్తింబెంచి యాగిరిపైవీచుచుండె.

అట్లావేంకటాచలంబుపై నిజశక్తికొలది మారుతుండ నేకదినం
బులు వీచుచుండఁ దుదకాపర్వతంబు దన్నుజుట్టియున్న శేషునితోడ
గాలిపటంబువలెపై కెగరి, తిరుపతిపురంబునకు త్తరభాగంబునం బడియె.
ఇవ్విధంబున నాగాధిపు నోడించితి నని సంతసించుచు, మారుతుండు
వై కుంతంబునకుంజని తనజయంబు హరికివిన్నవించె.

శేషుండు దానోడుటకు మిగులఁజింతించుచు మరలవై కుంతంబు
నకుఁ బోవలజ్జించి యావేంకటనగంబునుం జుట్టుకొనియున్న పట్టువద
లకయున్నంగని బ్రహ్మాది దేవతులారాతనికడకు వచ్చి యాతనినాదరించి
రందు బ్రహ్మశేషున కిట్లనియె.

నాగేంద్రా ! నీవుపవనునకోడితివని చింతింపవలదు. నీవీపర్వ
తంబువగలి గిరిరూపంబున నవనిపై నుండెదవేని నీపై శ్రీనివాసుండనవ
రతంబువసించు నట్లొనర్చెదనని శేషునకభయంబిచ్చి బ్రహ్మాదులు నిజ
నివాసంబుల కరిగిరి. అంత శేషుండు వేంకటాచలంబునంజుట్టినచుట్టువద
ల్చుకొనిలేచి, యాపర్వతంబుపై శిరంబుసోకఁ జూగిలఁబడివై కుంతపత్నికి
సాష్టాంగదండ ప్రణామంబొనర్చుచుఁ బర్వతాకారంబునొందె. అందు
ఫణాప్రదేశంబు వేంకటాచలంబనియు, మధ్యప్రదేశం బహూబళం
బనియు, బుచ్చప్రదేశంబు శ్రీశైలంబనియుఁ బ్రసిద్ధిఁ జెందియుండు.

ఇట్లేర్పడిన నావేంకటాచలంబు సర్వక్షేత్రసర్వతీర్థమయంబును,
నఖిలఫల ద్రుమపుష్పలతాశోభితంబును, నానావినిత్రాధారలైనకాశం
బును, నై విలసిల్లుచు, శేషునకు వరంబిచ్చి పోయిన పరమేశ్వప్రార్థ
నానుసరణంబుగ వై కుంతపతికినివాసంబై, యఘంబుల క్లృతయంతిరం
బును, సమస్త దేవతావాసంబును, సకల మునిజన సేవ్యులున్న
యొప్పుచుండు.

ఇట్లువై కుంతపతికి వాసంబగుటవేంబనిత్రుంబై నవేంకటాచలంబు
నుండి ప్రవహించుజలంబులూ కకల సీర్థంబునం గలసి యా శీర్థంబును
నింకయుఁబావనంబుగా నొనర్చుచుండు.

(కకలసీర్థప్రభావము.)

శ్రీకాళహస్తిపురంబునఁ బురంబున నొను మాట తనయుం గనుచు
ధవుండను నొకవిప్రుండుండె. అతఁడు శ్శ్రీనివాసంబునఁ దనభార్యయగు
చంద్రరేఖను దివారతికింబిల్చి, నాచు పట్టించునుండి సమయంబునఁ
బగటిరతి దగదని యనేకవిధంబుల భర్తనుఁ దిచ్చ, నాతఁడువిసక పుర
నప్రేరితుండై కామోద్రేకంబుఁబట్టినొలక నాచునకు బురా నాకారంబున
యగాఁ, బతియాజ్ఞ మీరుట ధర్మంబుగాదని తెలిసింగిన యాచంద్రరేఖని
జధవున కిట్లనియె. మీరు సమిష్టులై యుల్గ పుష్పార్థంబుగ నదితీగఘ
వ్వవనంబందుండిన, సేనచ్చటికుదకంబు దెచ్చుటకై కలవంబుగొనివచ్చి
యచ్చట మీసంకల్పంబు నెరవేర్చెదనని నచ్చటవసవ, నావిప్రుండు
య్యన స్వర్ణముఖిరి నదీకీరంబందున్న పుష్పవనంబుంజేరి యచ్చటికంత
కుముందువచ్చి కాంచనభూషణ భవళింబులంకృతయై దీర్ఘ సీలకుల
తలంబులుమెరయ గూర్చుండియున్న కుంతలయను పక్షనిజాతి చందూ
లస్త్రీనింగని మోహించె. అట్టిసమయంబునఁ దనసహాయకునువచ్చిస్తం
బూచి, నీగుణపరిక్షకై రమ్మంటి నంతియకాని నేనకార్యనాగ్ని వహు
త్రాదిసత్త్రియ లాచరించు దివాసమయంబున రత్నక్రీడనలుప నేనొప్పు

దు నేయని చెప్పి యామెనిగటికింబంపి, యాచండాల స్త్రీసమీపంబునకుం
బోవుచుండ, నది యావిప్రుంగని లేచిమొక్కి దవ్వనకరుగుచుండ,
కూడవుగడుసు దానింపెటబోయిన, నాబ్రాహ్మణునింగాంచి యాచం
డాల స్త్రీ యిట్లనియె. నేను చండాల స్త్రీయని చెప్పుకొన లజ్జించి
మూరంబునకరుగుచుండ, నేచండాల స్త్రీయని నీవెఱంగక నీవును
నాపెంటుంచ్చుచున్నావు. నీవు మూరంబున కలుగుమనిచెప్ప, నాధరణి
నుగుండు దానినిగిడిచి పోడాలకమఱిమఱి వెంబడించి పోవుచు, నా
స్త్రీకిట్లనియె. ఓలలనాకిరోమనే! నీవంటిసౌందర్యవతినిబ్రహ్మదేవుండు
నీచూతయందుఁబుట్టించి యదవినగాచిన వెన్నలకరణి యొనర్చినందు
కొలిధి నేరండు! లనణసముద్రంబునఁ బుట్టినవన్నెంబుల దేవతలు శిరం
బులంధరించు తెఱంగున నీచజాతివైననిన్ను నేవరియించినా కాగిటం
జేర్చికొని యెసనని యావిప్రుండులజ్జయుడిగి వివరంబుగ బల్కిన
నాతని కాస్త్రీయిట్లనియె.

బ్రాహ్మణోత్తమా! స్త్రీపురుషజాతిస్వయంబునుంగల్పించి
నాలుగుజాతుల నిర్తాణంబొనర్చి యేజాతిపురుషుండా జాతి స్త్రీనివి
ధ్యత్తులబుగ వివాహంబుజేసికొని స్వభార్యయందు సంతానంబువడసి
పర స్త్రీసంగమంబుపేక్షించక నుండవలయునని ధర్మశాస్త్రంబులు చెప్ప
చుండ, నీవట్టిధర్మంబుల నెఱింగియుచండాల స్త్రీసంభోగంబునకాశించు
చగునే? స్రహ్మకులంబునం బుట్టి జాతకర్తాది పోడశకర్తలకు నర్హం
దవై యుండి నీవునన్నంటందగదదియెట్లనిన; నీదేహంబు వేదపూరితంబై
నీశ్రోత్ర నేత్రనాసావుట బిహ్మపాణిపాదంబులు పుణ్యకథా శ్రవణభగవ
ద్గీర్ణసహరిపాదార్చితతులసీపుష్పాఘ్రాణవేదాధ్యయనచానతీర్థయాత్రా
దిసక్తియలచేతఁబవిత్రంబులైనవి. మదీయశ్రోత్రప్రముఖేంద్రియంబులు
దుష్కథాశ్రవణాది దుష్కీయలచే నపవిత్రంబులైనవి. కాన, నాశరీర
సమాంగమంబు నీవపేక్షించందగదని ధర్మశాస్త్రోక్తంబుగఁబలుకుచున్న

యాస్త్రీనింజూచియోర్వజాలకనవిప్రుండావనితంబట్టు కొనంబోవఁగా
నదిపాపభీతిచేరోదనంబొనర్చుచు, దేవతలమద్దేశించి, యీవిప్రుండునీచ
జాతినైననన్నుం గలసిజాతిభ్రష్టుండై నరకంబులోబడఁచు ద్యుస్తండై
యున్నాఁడు, నావలన దోషంబులేదు, మీరందఱిందులకు సాక్షులనిచె
ప్పితొలఁగిచనుచుండ, నాబ్రాహ్మణుండు బలత్కారంబుగ దానింబట్టి
కలసె, నంతనది యతనింగని బ్రాహ్మణా ! నీవు కులహీనుండవైతివి,
నీవింక యజ్ఞోపవీతవిసర్జనంబొనర్చి చండాలజాత్యాహారంబున నెన్నుం
గూడియుండుమనిన నందులకాతండియ్య కొనిదానితోడ గృహస్థుడై
తటంబున ద్వాదశవర్షంబులుకామ భోగంబులనుభవించుచుండఁ. అంతఁ
గొంతకాలంబునకుఁ గుంతలమృతినొందిన, మాధవుండు దుఃఖాక్రం
తుండై యొంటరిగా సంచరించుచు మఱికొంతకాలంబునకు వివేకంబై,
తనపూర్వపవిత్రకంబునకుం బశ్చాత్తాపంబు నొందుచుండె.

ఇట్లుండ, నొక్కనాడుభక్తులు గొందఱాహార్యంబున వేంకటా
ద్రికింజనుచుండ, నాజాతి భ్రష్టులవారి నెంటుజని, దారిద్ర్యంబుపాటు
విడిసినస్థలంబుల దానునునిలిచి, వారుభక్షించి పార్శ్వమైన యెండ్లి
యన్నంబుండినుచు, వారుకపిలతీర్థంబునకనుగ దానునుచారిత్రోడనా
పుణ్యస్థలంబునకుంబోయి, పర్వతంబునుండి దుముకునుం , గంగంగని
నమస్కరించి, వారాతీర్థంబునమునుఁగుచుండ, నాతీర్థంబునుండివెలిసి
బ్రవహించుజలంబులందానుగృంకి, పారంగరు డ్దేశంబు సేయించుకొను
చుండఁ దానును వపనంబు సేయించుకొని, యాద్రవాహంబున నేమనల
మునిఁగి, వారుపిండప్రదానంబులు సేయుచుండంగని తానునుమృత్తిక
తోఁబిండంబులు సేసి యాతీర్థోదకంబులం బ్రోక్షించి తనపితృదేవతల
కర్పించిన, నామృత్పిండంబులన్న పిండంబులయ్యె. అంతవఱకుఁ గ్రుణాప
తలతినికిఁ బ్రత్యక్షంబైయాపిండంబులం భుజియించి ఇట్లు నొందె.

లోలుతనాకు లభిష్టుండాకపిలతీర్థంబునం గ్గంక, నతంచొన
ర్చియుండిన పాపంబులన్నియు నశించిపవిత్రుండై మరల బ్రహ్మాత్వంబు
నొందినకతంబున, నాతనిపిత్రుదేవతల కతండుభక్తి పూర్వకంబుగనర్పిం
చినమృత్పిండంబులాతీర్థోదకప్రోక్షణచే నన్నపిండంబులై యతనిపిత్రు
దేవతలకుబోజ్యంబులయ్యె మఱియును.

తొల్లి మాళవదేశంబున సకలవేదశాస్త్రపండితుండును, దేవ
బ్రాహ్మణపూజారతుండును, నగునాత్మారాముండను విప్రోత్తముండు
విహితధర్మజ్ఞుండై వర్తించుచుండె. కాలవశంబున నాభూసురుండు
పిత్రాజ్ఞతథనంబంతయు నానాటంగోలువడి యర్థహీనుండై దారిద్ర్య
దుఃఖసాగరంబునంగ్గంకి యందుండి వెలువడ మార్గంబుగానకత త్త
ఱసడుచు, దారాపుత్రాదులంబాసి, యుదరపోషణార్థంబు దేశసంచార
బుసేయందొడంగి, గృహంబువెల్వడి యనేకవత్సరంబులు భరతఖం
డంబంతయుగృహ్మరి, యెట్టకేలకు శేషాచలప్రాంతంబునఁజేరి, యందుం
గుకపిలతీర్థంబున స్నానసంధ్యావ్యసుష్టానంబులందీర్చుకొని తత్తీర్థంబు
కడనుండు కపిలేశ్వరుసాన్నిధ్యంబుంజేరి, నిర్మలచిత్తుండై భక్తిపూర్వ
కంబుగనమృహదేవుంగనిసేవించి, విపినమం దొకమార్గంబుఁ బట్టిచను
చుండ, దన్తార్గ సమీపంబుననుండు నొక గుహామధ్యంబున ధ్యానయోగ
గరిష్ఠుండయియుండు సనత్కుమారుంగాంచి, యమ్మునీంద్రునకు సాష్టాం
గదండప్రణామంబు లాచరించినిలిచి ముకుళితహస్తంబు యిట్లనియె.

మహాత్మా ! వీను మాళవదేశవిప్రుండ. నేను దేవభూసురపూజ
లోనర్చుచు, దాసధర్మంబులంజేయుచు జీవహింసాదిపాతకంబుల కెడ
మీయక పరోపకారశీలుండై వర్తించుచుండియుఁ, కాలవశంబున ధ్మన
హీనుండై, దారిద్ర్యంబునొంది, దారాపుత్రాదుల రక్షింపనశక్తుండై
చింతాభరంబున దేశసంచారంబొనర్చుచున్నాఁడ. కాన, నాయందుఁ
గరుణించి నాదారిద్ర్యంబు దొలంగునుపాయంబొన తీయవలయునని

య నేకవిధంబుల నాసంయమింబ్రాబ్ధించిన, నమ్మనిపుంగి పుండవ
యార్చించితుండై యావిపునకిట్లనియె.

భూసురవర్యా ! నీపు పూర్వజన్తంబున మదాంధుండవై యూ
ర్యులహాసించుచు, లోభుండవై దానంబులకడ్డు సేయుచు, నాచారహీ
నుండవై యెల్లయెడలంగుడుచుచు, దేవబ్రాహ్మణ గురుభక్తి లేకయుం
డినందున, నాపాపపుంజంబెల్ల నీజన్తంబున చారిద్ర్యరూపంబున నీనసు
భవించవలసివచ్చె. నీవివ్వుడు సమస్తపాపక్షయకరంబగు కపిలతీర్థం
బున మునింగినకతంబున, దొలిపుట్టువుననీవొనర్చిన పాపచయంబెల్ల
నిర్మూలంబయ్యెగాన, నీవిక దేశాటనంబుమాని స్వస్థలంబుంజేరి దారా
పుత్రాదులంగూడిన సమ సైశ్వర్యయుతుండవై సుఖించుచుందువని
యమ్మనీంద్రుండానతిచ్చె.

అంత నావిపుండవ సంతోషభరితుండై దేశసంచారంబుచూని
స్వస్థలంబుంజేరి దారాపుత్రాదులంగూడి, సర్వసంపదలువొంది చిర
కాలంబు సుఖించుచుండె.

క పి ల తీ ర్థ మా హా స్త్య ము

సంకల్పము

వచనతాత్పర్యము

౪-18

